

דברי תורה

מאת נ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שנאמרו שבת פרשת אמור תשע"ה לפ"ק

יוצא לאור ע"י מכון מעדני מלך וויען - גליון תתנ"ח

דרשת פרקי אבות

אלא הכהנים אוכלים אותה, ואינה אכילת המלך. ולא עוד אלא שגם בסילוקו מהשלחן היה עדיין לחם חם, כמו שאמרו (חגיגה כו.) נס גדול נעשה בלחם הפנים כסידורו כך סילוקו [שסילוקו לשבת הבאה חם כיום סידורו], שנאמר (שמואל א כא-ז) לשום לחם חום ביום הלקחו. והיו מגביהין אותו ומראין בו לעולי רגלים, ואומרים להם ראו חיבתכם לפני המקום ע"כ. ומבואר בריטב"א (יומא כא.) שהרואים אותו מרחוק, ראו את ההבל העולה ממנו מחמת חומו ע"ש. ואם כן איך אמר דרך המלך לאכול פת צוננת של תשעה ימים, אלא כוונתו היתה לעשות ליצנות מהתורה, ומה היה סופו, עבירה גוררת עבירה, עד שיצא לברך את ה'.

ומצינו בשרה אמנו שראתה את ישמעאל מצחק, ותאמר לאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה (בראשית כא-ז). וברש"י מצחק, לשון עבודה זרה גילוי עריות ושפיכות דמים ע"כ. ופירשו, שראתה אותו מצחק, צחוק קל, הלצה, ודבר בדיחה, אולם שרה הבינה שצחוק כזו עלול להביא לידי העבירות החמורות ביותר, עבודה זרה וכו'. הדברים מתחילים בעבירה קלה של צחוק. והתוצאות ממנה מגיעות עד לשלש העבירות החמורות ביותר, ועל כן ביקשה מאברהם גרש האמה הזאת ואת בנה. - ועל זה הזהיר לנו התנא, לברוח גם מעבירה קלה, שעבירה גוררת עבירה, ובסופו ימצא עצמו בעבירה חמורה.

*

והנה ברש"י שם כתב עוד, במתניתא אמרה, מבית דינו של משה יצא מחוייב, בא ליטע אהלו בתוך מחנה דן, אמרו לו מה טיבך לכאן, אמר להם מבני דן אני, אמרו לו (במדבר ב-ב) איש על דגלו באותות לבית אבותם כתיב,

במשנה (אבות ד-ב) בן עזאי אומר הוי רץ למצוה קלה, ובורח מן העבירה, שמצוה גוררת מצוה, ועבירה גוררת עבירה, ששכר מצוה מצוה, ושכר עבירה עבירה ע"כ. וברע"ב כך מנהגו של עולם, העושה מצוה אחת נוח לו לעשות אחרת. והמתחיל בעבירות קשה לפרוש מהם. ועוד ששכר מצוה מצוה, שמן השמים מסייעין ומזמינים ביד מי שעשה מצוה אחת שיעשה אחרת, כדי לתת לו שכר על שתייהן. וכן שכר עבירה וכו' ע"כ.

וענין זה אנו קורין פעמיים בכל יום בפרשת קריאת שמע, שאמר הכתוב (דברים יא-טז) השמרו לכם פן יפתה לבבכם, וסרתם, ועבדתם אלהים אחרים והשתחיתם להם. ופירש רש"י וסרתם, לפרוש מן התורה, ומתוך כך ועבדתם אלהים אחרים, שכיון שאדם פורש מן התורה הולך ומדבק בעבודת כוכבים. וכן דוד אומר כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' לאמר לך עבוד וגו' (שמואל א כו-ט), ומי אמר לו כך, אלא כיון שאני מגורש מלעסוק בתורה, הריני קרוב לעבוד עבודת כוכבים (ספרי) ע"כ. הרי לנו דאם כי מצות תלמוד תורה הוי רק עשה גרידא, מכל מקום הפורש עצמו ממנה, סופו יגיע עד העבירה היותר חמורה שהיא עבודה זרה.

ומצינו כזה גם בפרשתנו, שאמר הכתוב, ויצא בן אשה ישראלית והוא בן איש מצרי בתוך בני ישראל, וינצו במחנה בן הישראלית ואיש הישראלי, ויקוב בן האשה הישראלית את השם ויקלל, ויביאו אותו אל משה, ושם אמו שלומית בת דברי למטה דן (כד-ז). וברש"י מהיכן יצא, רבי ברכיה אומר מפרשה שלמעלה יצא, לגלג ואמר, ביום השבת יערכנו, דרך המלך לאכול פת חמה בכל יום, או שמא פת צוננת של תשעה ימים, בתמיה ע"כ. והנה מה שאמר כן, גם הוא ידע שאין האמת כדבריו, אלא אמר מילתא דבדיחותא על חשבון התורה. שהרי לחם הפנים אינה נקרבת אשה לה,

נכנס לבית דינו של משה ויצא מחוייב, עמד וגידף (ויק"ר לב-ג) ע"כ. והוא בן איש מצרי, הוא המצרי שהרגו משה (שם) ע"כ.

ולכאורה יש להבין, דלפי זה הוי ליה למימר תחלה, 'וינצו במחנה בן הישראלית ואיש הישראלי', ואחר זה 'ויצא בן אשה ישראלית', שיצא מבית דינו של משה מחוייב, ולמה הקדים ויצא וגו', ואחר שיצא מחוייב אמר וינצו במחנה וגו'. - וגם מה שאמר ויצא וגו' 'בתוך בני ישראל', בודאי שהיתה זאת בתוך בני ישראל, ולא בין האומות. - גם יש להבין למה דקדקו שמבית דינו של 'משה' יצא מחוייב, הלא גם אם היה יוצא משאר בית דין מחוייב היה לו להתרעם. - ובבעל הטורים העיר על מה שסמך פרשת מקלל לביום השבת (פסוק ח), לומר שהמחלל שבת ככופר בעיקר (חולין ה.) ע"כ. ובודאי שעוד דברים רמוזים בזה.

והנה לעיל בפרשת שמות, אמר הכתוב, ויגדל משה ויצא אל אחיו וירא בסבלותם, וירא איש מצרי מכה איש עברי מאחיו, ויפן כה וכה, וירא כי אין איש, ויך את המצרי ויטמנהו בחול (ב-יא). וברש"י מכה איש עברי, מלקהו ורודהו, ובעלה של שלומית בת דברי היה, ונתן עיניו בה, ובלילה העמידו והוציאו מביתו, והוא חזר ונכנס לבית ובא על אשתו, כסבורה שהוא בעלה, וחזר האיש לביתו והרגיש בדבר, וכשראה אותו מצרי שהרגיש בדבר היה מכהו ורודהו כל היום (שמו"ר א-כח) ע"כ. ויש להבין אריכות הלשון ויפן כה וכה וירא כי אין איש (ועיין ברש"י שם).

ונראה דהנה לכאורה צריך ביאור, במה היה הדין ודברים בין שניהם שיצאו לריב וינצו במחנה, ומה היו טענותיו של כל אחד מהם. ויש לומר דברמב"ן כאן העיר, מה היה דינו של בן המצרי שיצא מבית דינו של משה מחוייב, אי דינו כישראל גמור, דהא קיימא לן דנכרי הבא על בת ישראל הולד כשר (יבמות מה.), וכתב בשם הצרפתים כי בן מצרי זה נולד קודם מתן תורה, ואז לא היה עליהם דין ישראל, אלא דין אומות העולם, ואמרו (שם עה): באומות הלך אחר הזכר, לכן נידון בן זה כמצרי. והרמב"ן דוחה פירוש זה, דפשוט לו דמשנכנס אברהם לברית מילה, היה לו ולזרעו דין ישראל גמור, ונכרי הבא על בת אברהם הולד כשר, והיה דינו כישראל ע"ש.

ומעתה יש לומר דבמחלוקת זו היו מריבים בהמחנה, כי שבט דן אמרו לו, אתה נולדת קודם מתן תורה, ואין דינך כישראל, כי באומות הלך אחר הזכר, ואין אתה מתייחס אחר אמך להיות מבני דן. והוא טען כדעת הרמב"ן שישראל גמור הוא, כי מימות אברהם יצאו לדין ישראל, וגם קודם מתן תורה דינם כישראל, והנכרי הבא על בת ישראל הולד כשר. וזהו ויצא בן אשה ישראלית והוא בן איש מצרי 'בתוך בני ישראל', וינצו, שעל דבר זה גופא היה המריבה אם הוא נכלל בתוך בני ישראל, או דינו כנכרי.

והנה יצא מבית דינו של משה מחוייב, שאין שבט דן צריכין ליתן לו מקום ביניהם. ויש לדון מאיזה טעם יצא מחוייב, דיתכן לומר שמשה פסק דינו כהצרפתים שבהיות שנולד קודם מתן תורה, אין דינו כישראל כלל אלא כגר, או יתכן שמשה פסק כהרמב"ן דדינו כישראל, ואף על פי כן בדגלים כתיב באותות לבית 'אבותם', ואביו היה מצרי. וכאשר יצא מחוייב מבית דינו של משה, נתהוה מריבה מאיזה טעם יצא מחוייב, שהוא אמר שדינו כישראל אלא שבדגלים הולכים אחר האב, ואיש הישראלי טען כי הוא אינו ישראל כלל, ולכן יצא מחוייב. וזהו שאמר הכתוב, 'ויצא בן אשה ישראלית' וגו', שיצא מבית דינו של משה מחוייב, שאין צריכין ליתן לו מקום ליטע אהלו ביניהם, והוא יצא בהנחה זו ויהא בן איש מצרי בתוך בני ישראל, שהוא נחשב חלק מהכלל ישראל הגם שהוא בן איש מצרי, כי הולד נחשב אחר האם. אך על זה נתהוה מריבה, וינצו במחנה בן הישראלית ואיש הישראלי, אחר שיצא מחוייב היו נצים מאיזה טעם יצא מחוייב, והם טענו נגדו שאינו יהודי לגמרי, אלא גר, ועל זה יצא מכעסו ויקוב בן האשה וגו'.

ובחנם סופר בפרשתנו (ס:) כתב, דעל דיון זה מצינו בראשונים שהוכיחו זאת, מדמצינו ביעקב אבינו שקיים מצות שבת, דכתיב ויחן את פני העיר (בראשית לג-יח), תחומין קבע להם (ב"ר עט-ז), ואם כן מוכח שהיו נידונים כישראלים גמורים, דאי לאו הכי הרי עכו"ם ששבת חייב מיתה (סנהדרין נח:), דכתיב יום ולילה לא ישובתו (שם ח-כב) ע"ש. ומעתה שפיר מובן שהסמיק פרשה זו לפרשת הקודמת דמיירי מיום השבת, כי ממה שראה שקיים יעקב אבינו מצות שבת, הרי על כרחך דסבירא ליה דמשנכנס אברהם בברית דין ישראל גמור יש להם, ואם כן גם הוא דינו כישראל שמתייחס אחר אמו, ומפרשה זו ויצא בן אשה ישראלית וגו' וינצו במחנה, שמזה דן שדינו כישראל ויש לו נחלה בשבט דן, כי מתייחס אחר אמו, שלומית בת דברי למטה דן.

והנה יש ראיה על דבר זה גם ממשה רבינו עצמו, דגם קודם מתן תורה היה דינם כישראל, דאיתא בגמרא (סנהדרין נח:) אמר רבי חנינא עכו"ם שהכה את ישראל חייב מיתה שנאמר (שמות ב-יב) ויפן כה וכה וירא כי אין איש ויך את המצרי ע"כ. והיינו שמשה הרג את המצרי עבור שהכה ישראל. וכתוב בפרשת דרכים (ד"ו א) דאם כן על כרחין לומר דסבירא ליה דיצאו כבר ישראל מכלל בני נח לגמרי, דהא פשיטא דבן נח המכה לבן נח חבירו אינו חייב מיתה. ואם איתא דלא יצאו מכלל בני נח כי אם להחמיר, איך הותר למשה רבינו להרוג את המצרי, כיון שכפי דיני בני נח לא היה חייב מיתה, אלא ודאי דסבירא ליה דיצאו מכלל בני נח לגמרי אפילו להקל. וכן הוא במדרש (שמו"ר ד-א) נקי כפים ובר לבב אשר לא נשא לשוא נפשו (תהלים כד-ד), נקי כפים זה משה, אשר לא נשא לשוא, נפשו זה נפשו של

מצרי, שלא הרג את המצרי עד שעמד עליו בדין וראה שחייב מיתה והרגו ע"כ.

והנה מצינו ביעקב שאמר, כה תאמרן לאדוני לעשו, כה אמר עבדך יעקב (בראשית לב-ה). וכתוב בחתם סופר (שם קסג.) דהא דאמר לו 'כה' תרי פעמים, כי יעקב אבינו לקח מעשו הבכורה ואחר כך לקח ממנו הברכות מיצחק, ושורש כל הברכות ושורש הבכורה למעשה הוא במדת 'כה'. וכן הוא אומר ואמרת אל פרעה 'כה' אמר ה' בני בכורי ישראל (שמות ד-כב), ומכת בכורות במדת 'כה' אמר ה' כחצות הלילה (שם יא-ד). וגם שורש כל הברכות במדת 'כה', וכן הוא אומר 'כה' תברכו את בני ישראל (במדבר ו-כג). ונתנו רמז לזה וחסידיך יברכו-כה (תהלים קמה-י). וזהו שהודיע לעשו 'כה' תאמרן לאדוני לעשו 'כה' אמר עבדך יעקב, אשר שתי המדות הללו של 'כה', הבכורה עם הברכות, הם לעבדך ליעקב, עיין שם שהאריך בזה. ומצינו עוד על יעקב אבינו, ויקרא לו א-ל אלקי ישראל (בראשית לג-ב). ואמרו חז"ל (מגילה יח.) ויקרא לו ליעקב א-ל, ומי קראו א-ל, אלקי ישראל ע"כ. ואם כן יעקב אבינו אינו בגדר איש אלא א-ל.

ומעתה יש לומר שכאשר ראה משה איש מצרי מכה איש עברי מאחיו, הסתפק משה אם בני ישראל קודם מתן תורה דינם כישראל, ואז המצרי חייב מיתה כדין עכו"ם שמכה את ישראל, או שעדיין לא יצאו לקולא להיות דינם כישראל, ואין המצרי המכה חייב מיתה. אך התבונן משה ביעקב אבינו ששמר את השבת, הרי מזה דדינם כבר מאברהם אבינו כישראל, ושפיר חייב המצרי מיתה. ועל כן אמר הכתוב ויפן 'כה וכה', הוא פנה עצמו להתבונן ביעקב שזכה להשתי מדות של 'כה' כנ"ל, וירא כי 'אין איש', התבונן על יעקב אבינו שקראו הקב"ה א-ל ואינו איש, וממנו אנו לומדים שמכניסת ברית של אברהם דינם כישראל, ושפיר חייב המצרי מיתה, ויך את המצרי ויטמנהו בחול.

ואמר הכתוב שוב, ויצא ביום השני, והנה שני אנשים עברים נצים, ויאמר לרשע למה תכה רעך, ויאמר מי שמך לאיש שר ושופט עלינו, הלהרגני אתה אומר כאשר הרגת את המצרי (ב-א). והיינו שאמרו למשה, אתמול הרגת מצרי שהכה את ישראל, כי דינא כן הוא, שעכו"ם שהכה את ישראל חייב מיתה, אבל אנחנו שני עברים אין דיננו במיתה, והלהרגני אתה אומר כאשר הרגת את המצרי.

והיוצא לנו מזה כי מה שמשה הרג את המצרי, היה בשביל שמכניסת אברהם לברית יצא לכלל ישראל לגמרי, וכל זרעו אחריו דינם כישראל גם קודם מתן תורה. והנה עתה בא בנו של אותו מצרי שהרג משה, וטוען שיתנו לו נחלה בתוך בני ישראל, כי דינו כישראל, דעכו"ם הבא על בת ישראל הולד כשר, והוא יוצא מחוייב, ואומרים דלכן יצא מחוייב מפני שאינו בן ישראל, שנולד קודם מתן תורה אשר אז עדיין לא היה דינו כישראל,

ובאומות הלך אחר הזכר. על כן עלה כעסו עד למרום, איך יתכן שיוצא מבית דינו של משה דייקא מחוייב, הלא אתמול הרגת את אבי בשביל שהכה ישראל, ונפסק אז דינו שגם קודם מתן תורה יש להם דין ישראל, ועתה כאשר בנו בא לדין, יוצא מחוייב שקודם מתן תורה דינו כנכרי, ועבור זה יצא מעולמו ויקרב את השם ויקלל.

אבל באמת משה אמת ותורתו אמת, כי הן אמת שהמריבה במחנה היתה לפוסלו לגמרי, שהוא יצא להתייחס שהוא 'בתוך בני ישראל', וינצו במחנה לפוסלו לגמרי. אבל מה שיצא מבית דינו של משה מחוייב, לא היה מטעם שאין דינו כישראל, שדבר זה פסק כבר משה בהריגת אביו שמימות אברהם דינם כישראל, וגם הוא מבני דן כאמו, שהולד בישראל הולך אחר האם. אבל בדגלים ובנחלת הארץ מתייחסים רק אחר האב, איש על דגלו באותות לבית אבותם כתיב, ורק אם אביו הוא משבט דן נוטה אהלו בדגל דן, ולא בן איש מצרי, הגם שדינו כישראל.

*

והנה המשנה אומרת אחר כך, הוא היה אומר אל תהי בו לכל אדם, ואל תהי מפליג לכל דבר, שאין לך אדם שאין לו שעה, ואין לך דבר שאין לו מקום. ונרמז בזה, כי לא ידח ממנו נדח, ובסופו כל אחד בא לתיקונו. ואם לא זכה להשלים עצמו בחייו, הוא בא בגלגול פעם אחר פעם עד שנשלם תיקונו וכידוע. ובדברים הללו גילה לנו האר"י ז"ל הרבה מאורעות, איך דורות הראשונים באו בגלגול אחר כך בדורות שלאחריהם, ואיך היתה תיקונם. ודבר זה יש לו גם כן שייכות ליום ל"ג בעומר יומא דהילולא דרבי שמעון בן יוחאי, שסיפרו חז"ל (שבת לג.) דרבי יהודה אמר כמה נאים מעשיהם של אומה זו [רומיים], תקנו שווקים תקנו גשרים תקנו מרחצאות. נענה רבי שמעון בן יוחאי ואמר כל מה שתקנו לא תקנו אלא לצורך עצמן וכו'. הלך יהודה בן גרים וסיפר דבריהם [לתלמידיהם או לאביו ולאמו, ולא להשמיעם למלכות] ונשמעו למלכות. אמרו שמעון שגינה יהרג. אזיל הוא ובריה וכו' טשו במערתא וכו'. והווי משלהי מנייהו והווי יתבי עד צוארייהו בחלא וכו'. נפק לשוקא חזייה ליהודה בן גרים, אמר עדיין יש לזה בעולם, נתן בו עיניו ועשהו גל של עצמות ע"כ. ובתוס' כתבו דיש לגרוס 'רבי' יהודה בן גרים, דגברא רבה היה, כדאיתא (מועד קטן ט.) ע"ש.

והענין בזה הוא, כי הכתוב (בראשית ד-ד) אומר, וישע ה' אל הבל ואל מנחתו, ואל קין ואל מנחתו לא שעה, ויחר לקין מאד וגו', ויהי בהיותם בשדה, ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו וכו'. ויאמר קין אל ה' וגו' והייתי נע ונד בארץ וגו'. ויאמר לו ה' לכן כל הורג קין שבעתים יקם וגו' ע"כ. וגילה לנו האר"י הק' ז"ל (שער הפסוקים פ' בראשית דרוש ד', ופרשת שמות ד"ה ויהי בימים) כי לאחרי זה באו הבל וקין בגלגול

'שבעתים יקם', על ידי משה ורבי שמעון שהם כפני חמה, על ידיהם יבוא תיקונו.

ובזה נראה לרמוז מה שנאמר במשה כאשר נפגש עם המצרי, שהוא אחיו קין, ויפן כה וכה וירא כי אין איש, שהתבונן בהעבר של המצרי הוזה וראה שבא כעת אחיו תחת ידו כדי לתקנו, והתבונן מה יהיה בו בגלגול העתיד, וזהו ויפן כה וכה, להתבונן על העבר שלו וגם על העתיד, וראה שסופו יתגלגל ביהודה בן גרים, ועבורו יצטרך רבי שמעון עם בנו לברוח, ולהבדל מבני אדם שנים רבות, ולישב במערה בתוך החול. וזהו וירא כי אין 'איש' נוטריקון ש'מעון יוחאי א'לעזר, כי יצטרכו להטמין את עצמם על ידו, ויטמנהו בחול, שרבי שמעון ובנו יהיו טמונים בחול, ואז יבוא לשלימות תיקונו, כאשר ישים רבי שמעון עיניו בו ויהרגנו. (וגם יש לרמוז כי 'איש' בגמטריא 'בן גרים' עם האותיות).

ועל זה בא התנא במשנתנו להורות לנו, אל תהי בו לכל אדם, כי גם הפחותים שבישראל לא יהיו מבוזים בעיניך, כי סופם גם הם יבואו לתיקונם, כי אין לך אדם שאין לו שעה, ולא ידח ממנו נדח. ואם כי יתכן שתיקונם לא יהיה בקרוב אלא לזמן ארוך, ודוגמת קין שתיקונו בא רק אחר כמה אלפי שנים אצל רבי שמעון, אף על פי כן אל תפליג לכל דבר, כי ברבות הימים תמצאנו, כי אין לך דבר שאין לו מקום.

*

ונחזור בזה להתחלת המשנה, הוי זהיר במצוה קלה, הנהג בל"ג בעומר העל"ט סיימנו מסכת ברכות במסגרת של 'ובהם נהגה' דקהלתנו, אשר השתתפו בלימודה כמה מאות חברים. אנו רואים תופעה נפלאה בהשנים האחרונות, אשר כח הטומאה נתרבה מאוד בהכלים הטוכנולוגיים, ולעומת זה ירדה רוח טהרה של לימוד התורה במדה גדושה, ואלפי בני ישראל הצטרפו למסגרות שונות של תורה, כי זה לעומת זה עשה אלקים, ובראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין, על כן לעומת הנסיונות של טומאה, ירדה רוח של לימוד התורה להיות כנגדה תבלין. ואנו מתחילין כעת מסכת שבת, ואני מבקש, טעמו וראו כי טוב ה', ומי שאינו מצורף במסגרת של תורה עד עתה, יתחיל כעת, ועד סיום שנה הבעל"ט יסיים כל מסכת שבת. אם צריך לחברותא העסקנים יסדרו לו חברותא. אם רוצה לשמוע שיעור, יש כמה שיעורים בבתי מדרשינו, וכמו כן יכולים לשמוע שיעורים על הטלפון.

ועל זה מעורר התנא הוי זהיר במצוה קלה, ויש לומר דקאי על לימוד תורה, דכל המצות צריכין לקיימם במעשה שעולה בטירחא, וגם רוב המצות עולה לו בדמים. לא כן מצות תלמוד תורה קל לקיימה, שאין בה חסרון כיס, ואינו במעשה בפועל, אלא מצותו בדיבור קל, ולא עוד אלא גם במחשבה מקיים מצות והגית בו יומם ולילה. ולא עוד אלא

שנית, ומשה רבינו היה הגלגול של הבל, והמצרי שהרגו משה היה הגלגול של קין. והכתוב אומר (שם ט-ו) שופך דם האדם באדם דמו ישפך, כי השופך דם אדם ורצחו נפש, אז 'באדם' על ידי האדם עצמו שנרצח 'דמו ישפך', כי שניהם באים בגלגול, ואז הנרצח הורג את הרוצח.

ולכן כאשר בא משה וראה את המצרי מכה איש עברי, השיג ברוח קדשו כי זהו אחיו קין, על כן הרגו לתקן את נפש קין שבתוכו שהרג אותו בגלגולו הקדום. וזהו ויהי בימים ההם וירא איש מצרי מכה איש עברי 'מאחיו', היינו שהמצרי הוא אחיו של משה, כי משה יש בו נשמת הבל, ובהמצרי יש נשמת קין ע"כ. וראיתי בספר ימיני יוסף (פ' שמות) שכתב לבאר בזה, מה שנאמר במשה ויפן כה וכה, וברש"י ראה מה שעשה לו בבית ומה שעשה לו בשדה, דהיינו שהתבונן מה עשה קין להבל, ויהי בהיותם בשדה ע"כ.

אמנם בסדר הדורות (חלק תנאים ערך יהודה בן גרים) הביא מספר נובלות חכמה (עלה ד' דף קנד:) להמקובל היש"ר מקנדיאה, שמוסיף והולך, כי נשמת משה רבינו בא אחר כך בגלגול של רבי שמעון בן יוחאי, והמצרי שהרגו משה בא בגלגול יהודה בן גרים ע"ש. והנה עצם הדבר שרבי שמעון היה בו ניצוץ ממש רבינו מבואר גם בדברי האר"י (לקוטי ש"ס מסכת שבת), ולכן כמו שמשנה ברח מפני חרב פרעה והשיג שלימותו שם במדבר, כך רבי שמעון ברח מפני הקיסר והשיג שלימותו שם במערה ע"ש. אך בנובלות החכמה הוסיף שיהודה בן גרים שסיפר הדברים, ועל ידו הוצרך רבי שמעון לברוח, הוא היה גלגול המצרי שהרגו משה, וכמו שעל ידי המצרי הוצרך משה לברוח להצילו מחרב פרעה, על ידי יהודה בן גרים הוצרך רבי שמעון לברוח להצילו מחרב המלך. וכמו במשה רבינו נעשה המסירה על ידי דיבור, הלהרגני אתה אומר, וישמע פרעה ויבקש להרוג את משה, כן היה ביהודה בן גרים עם רבי שמעון. ולכן בסופו נתן רבי שמעון עיניו בו והרגו, כמו שהרג משה את המצרי ע"ש.

ויש לומר דמהאי טעמא נקרא משה רבינו בתורה בשם 'משה', הגם שעשרה שמות נקראו למשה (ויק"ר א-א), כי נפש חיה הוא שמו, ומש"ה נוטריקון ה'בל מ'שה ש'מעון, כי אלו היה גלגוליו של משה. ובהיות שקין נתגלגל אחר כך בהמצרי, ושוב אחר זה ביהודה בן גרים. ולכן כאשר התבונן קין על מה שעשה, שעבור זה יהא נידח מאת ה', והייתי נע ונד בארץ, אמר לו ה' כי לא ידח ממנו נדח ו'שבעתים יקם', שיהיה גם לו תקומה על ידי גלגוליו, שנרמזים בתיבת 'יקם', ק'ין מ'צרי י'הודה.

והנה פני משה כפני חמה (בבא בתרא עה.), וכמו כן נאמר (בזמר ואמרתם כה לחי) על רבי שמעון, ראה פניו מאירים וכו', כאור החמה מזהיר. ועל החמה נאמר לעתיד, ואור החמה יהיה שבעתים (ישעיה ל-ב). על כן אמר ה' לקין,

ועבדתם אלהים אחרים, שהפורש עצמו מדברי תורה יוכל להגיע עד עבודה זרה. ולעומת זה 'והיה אם שמוע תשמעו, אם תשמע בישן, אז מצוה גוררת מצוה ותשמע בחדש, עד שזה יביא אותך לידי המדריגה היותר גדולה, 'לאהבה את ה' אלקיך ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם, אשר היא המדריגה היותר גדולה שיוכל האדם להגיע בעבודת קונו.

סעודה שלישית

וכן אמרו על דוד מלך ישראל (סנהדרין קז). אמר רב יהודה אמר רב ביקש דוד לעבוד עבודה זרה וכו'. והנה לקראתו חושי הארכי קרוע כתנתו ואדמה על ראשו, אמר לו לדוד, יאמרו מלך שכמותך יעבוד עבודה זרה. אמר לו מלך שכמותי [חסיד שכמותי] יהרגנו בנו, [ויהו מתרעמין על מדותיו של הקדוש ברוך הוא, ונמצא שם שמים מתחלל בפרהסיא], מוטב יעבוד עבודה זרה [ואחלל את השם אני לבדי], ואל יתחלל שם שמים בפרהסיא. אמר [חושי הארכי לדוד, הקדוש ברוך הוא לא עביד דינא בלא דינא, שמעמיד בנך להרגך], מאי טעמא קנסיבת יפת תואר. אמר ליה יפת תואר רחמנא שרייה. אמר ליה לא דרשת סמוכין, דסמיך ליה כי יהיה לאיש בן סורר ומורה, כל הנושא יפת תואר יש לו בן סורר ומורה ע"כ. - וכל זה נכלל בציווי הכתוב 'ולא תחללו את שם קדשי, גם כאשר התכלית הוא שעל ידי זה ינקדשתי בתוך בני ישראל'.

*

גם נרמז בזה, כי חילול ה' היא עבירה דקה מאוד, ולפי גודל מעלת קדושת האדם, גם דבר קטן נחשב אצלו כחילול ה', וכמאמרם (יומא פו). היכי דמי חילול השם, אמר רב כגון אנא דשקילנא בשרא מבי טבחא, ולא לתר לא יהיבנא דמי [וכשאני מאחר לפרוע הוא אומר שאני גזלן, ולמד ממני להיות מזלזל בגזלן]. רבי יוחנן אמר כגון אנא דמסגינא ארבע אמות בלא תורה ובלא תפילין [ואין הכל יודעין שנחלשתי בגרסתי, ולמדין הימני להבטל מתלמוד תורה]. ואם כן בבני אדם שמקיימים ונקדשתי בתוך בני ישראל, שכל הנהגתם הוא קידוש שם שמים, אצלם האזהרה היא ביתר שאת, ולא תחללו את שם קדשי, כי גם דברים פעוטים שלא נחשב לחילול ה' אצל אחרים, אצלם הוא חילול ה'.

*

ואמרו (אבות ד-ד) כל המחלל שם שמים בסתר נפרעין ממנו בגלוי, אחד שוגג ואחד מזיד בחילול השם.

שכל מלה בתורה מצוה בפני עצמה כידוע (עיין שנות אליהו להגר"א פאה א-א). ומטו משמיה דבעל חפץ חיים זצ"ל שבמינוט אחד יכולים לדבר כשני מאות תיבות, ואין לך עוד מצוה קלה כזו שיוכל במינוט אחד לקיים מאות מצות, על כן הזהיר התנא, הוי זהיר במצוה קלה, שמצוה זו גוררת אחריה הרבה מצות, ועבירה בענין זה גוררת עבירות רבות, יסרתם

ושמרתם מצותי ועשיתם אותם אני ה', ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל (כה-לא). ויש להבין דכיון שנצטוו לקדש את שמו, הרי בזה נכלל כבר מכל שכן שלא יחללו את שם קדשי. ושמעתי פעם מפה קדשו של מרן מסאטמאר זי"ע, (במוצאי שמחת תורה), שאמר כמדומה בשם התפארת שלמה זצ"ל, כי לפעמים ידמה להאדם, שאם בהמטרה שרוצה להגיע תהיה קדושת השם, מותר עבור זה לעשות גם אמצעיים פסולות כדי להגיע אליה, שהמטרה מקדש גם כל מה שעושה כדי להגיע אליה. אך זהו שיטת האומות, וכמו שרואים בהמחבלים שהורגים בני אדם כדי לעורר דעת הקהל ויוכלו להגיע להמטרה שלהם. וכן עושים ראיתען וגונבים וגוזלים ושורפים, ומצדיקים זאת כי המטרה שרוצים להגיע אליה מכשיר את הכל.

א כן הוא בתורתנו הקדושה, אין לנו לוותר גם על קוצו של יו"ד אף אם כוונתו לשמים, אם לא התירוה חז"ל. ואין לעבור גם על חטא כל דהוא, גם אם זה יביא בסופו קידוש שם שמים. ועל זה הזהיר הכתוב, ושמרתם מצותי ועשיתם אותם, ולא תחללו את שם קדשי, גם אם המטרה והתוצאה תהיה עבור ונקדשתי בתוך בני ישראל, אף על פי כן, אין לכם לחלל שם שמים גם באופן קל, עבור קידוש שם שמים נשגב עכדה"ק. והוסיף לפרש בזה מאמרם (ברכות יז). רבי אלכסנדר בתר צלותיה אמר הכי, יהי רצון מלפניך ה' אלקינו ואלקי אבותינו שתעמידני בקרן אורה, ואל תעמידני בקרן חשיכה ע"ש. ולכאורה יש בזה כפל לשון. אך כוונתו היתה, שיזכה לעמוד תמיד רק בקרן אורה, ולא יעמוד בתחלה בקרן חשיכה שעל ידה יגיע אחריו לקרן אורה, אלא תעמידני בקרן אורה ולא בקרן חשיכה עכ"ד.

ומצינו כיוצא בה באהרן הכהן שעשה את העגל, וכוונתו היתה לשמים, וכמו שנאמר (שמות לב-ה) וירא אהרן ויבן מזבח לפניו, ואמרו חז"ל (ויק"ר יג) נתיירא מהזבוח לפניו, אמר אהרן אם הורגים אותי שאני כהן, מתקיים עליהם הכתוב (איכה ב-ב) אם יהרג במקדש ה' כהן ונביא, ומיד הם גולין ע"ש. ואף על פי כן ובאהרן התאנף ה' מאד להשמידו (דברים ט-ב).

ולכאורה קשה למה יהיו שוים שוגג ומזיד, וכי דינא הכי. ופירש בדברי דוד (להט"ז פ' קרח טו, כב). כי כל המחלל שם שמים בסתר, אם יענישו הקב"ה, יהיה בזה חילול השם ח"ו, שהרי אין הכל יודעים שחטא, כי עשהו בסתר, ויאמרו ח"ו שנענש על לא חטא בידו, על כן הקב"ה מזמין לו שיעשה חטא בגלוי, ואז כאשר ייענש יאמרו הכל משפטי ה' אמת, נמצא שהחטא השני שהוא נכשל בו, היה מוכרח לכך, כי ניטלה ממנו הבחירה, וזאת כדי שלא יהיה חילול שהם.

ועל כן אמר התנא 'כל המחלל שם שמים בסתר', נפרעים ממנו בגלוי, פירוש נפרעים ממנו שיוכשל ויעשה חילול השם שני בגלוי, 'אחד שוגג ואחד מזיד', כלומר את החילול השם השני, בין שיעשנו בשוגג ובין שיעשנו במזיד, מוכרח הוא לעשותו, כאמור, שהבחירה ניטלת ממנו, וזאת כדי שלא יהא חילול השם בענשו ע"כ.

וענין כזה נראה גם בפרשתנו, ויצא בן אשה ישראלית והוא בן איש מצרי וגו', ויקוב בן האשה הישראלית את השם ויקלל (כד-יג). דהנה המגדף יצא מבית דינו של משה מחוייב, כי הוא בן איש מצרי, ואין לו ליטע אהלו בתוך מחנה דן. ומבואר בשו"ת חתם סופר (או"ח סימן רח) דלכאורה מנין לנו זאת שאינו משבט דן, וכי מפני בעילה אחת שבעל הנוגש המצרי את אמו נדון לבן איש מצרי, הלא קיימא לן (סוטה כז). רוב בעילות אחר הבעל אפילו פרוצה ביותר (בה"ג ה' מילה, והובא ברא"ש בבא בתרא קכז). אך משה ידע ברוח הקודש שאינו משבט דן, ומבית דינו של משה דייקא יצא מחוייב, כי בבית דין אחר לא יכלו להסתמך על רוח הקודש ע"ש.

אמנם למחרת ריב נשאר עדיין מקום לומר, מי יאמר שכן הוא כדבריו של משה שהוא בן מצרי, הלא רוב בעילות הם אחר הבעל. על כן נתגלגל לידו ויקוב את השם ויקלל, אשר זהו פליאה עצומה על אדם שראה התגלות ה' לעיניו כל, בקריעת ים סוף שראתה גם שפחה, ושוב במתן תורה שמע אנכי ה' אלקיך מפי הגבורה, איך יוכל להגיע לשפל המדרגה עד שיברך את השם, דבר כזה לא יתכן אצל בני אברהם יצחק ויעקב, אלא בבן מצרי, ומזה נתגלה לכל כי משה אמת ותורתו אמת.

*

והנה הסמיך הכתוב פרשת ולא תחללו את שם קדשי, למצות שבת הסמוכה לה, ששת ימים תעשה

מלאכה, וביום השביעי שבת שבתון (כג-ג). והנגינה על זה הוא, זרקא מונח סגול מונח רביעי. ויש לומר דזה רומז על מאמרם (שבת קיח): כל המשמר שבת כהלכתו, אפילו עובד עבודה זרה כאנוש מוחלין לו, שנאמר (ישעיה נב) אשרי אנוש יעשה זאת וגו' מחללו, אל תקרי מחללו אלא מחול לו ע"ש. הרי לנו כי שמירת שבת מכפרת על העבירות היותר חמורות, ועל כן הסמיך הכתוב אחר עבירת חילול השם, מצות שבת, להורות כי בשמירת שבת יתכפר גם עבירת חילול השם, וכמו שנאמר באנוש אז הוחל לקרוא בשם ה' (בראשית ד-כו).

והנה בטורי זהב (או"ח סימן רמב) הקשה אהא דאמרו כל המשמר שבת כהלכתו וכו' מוחלין לו, דאיכא למידק אי לא עשה תשובה, שבת מאי מהני, ואי עשה תשובה, שבת למה לי. וכתב על פי מה דאמרו (יומא פו): שרבי ישמעאל היה דורש ארבעה חלוקי כפרה, עבר אדם על מצות עשה ועשה תשובה אינו זו משם עד שמוחלין לו. עבר אדם על מצות לא תעשה ועשה תשובה, תשובה תולה ויום הכיפורים מכפר. עבר על כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה, תשובה ויום הכיפורים תולין ויסוריין ממרקין. אבל מי שיש חילול השם בידו, כולן תולין ומיתה ממרקת ע"כ. וקא משמע לן כאן, דאם בעשותו תשובה שומר שבת כהלכתו, מהני תשובה שיהא נמחל לו ע"כ.

ואם כן כח שמירת שבת היא כה גדולה, שגם החטאים היותר חמורים מתכפרים בתשובה לבד. וזה מרומז בהנגינה, שבדרך כלל על חילול השם צריכה ארבעה דברים עד שתתכפר לגמרי, אבל על ידי שמירת שבת זוכין, 'זרקא סגול', יכולין לזרוק ג' חלוקי כפרה של יום הכיפורים ויסוריין ויום המיתה, 'מונח רביעי', ודי בתשובה גרידא שיהא נמחל לו חטאיו.

*

ולשמה חתן וכלה יש להוסיף, על פי מאמרם (סוטה יז). איש ואשה זכו שכינה ביניהם [שהרי חלק את שמו ושיכנו ביניהן יו"ד באיש וה"י באשה], לא זכו אש אוכלתן [שהקב"ה מסלק שמו מביניהן ונמצאו אש ואש] ע"כ. ואם כן כאשר אין בונים הבית על דרך ישראל סבא, מחללין שם י-ה שיש בתוך שמותם. ועל זה אמר ולא תחללו את שם קדשי, אלא ונקדשתי בתוך בני ישראל, שתתקדש שמי השורה בתוך עצמיכם, ששיכן שמו יו"ד באיש וה"י באשה, ואני ה' מקדישכם.

נתנדב ע"י ידינו מוה"ר ר' צבי אלימלך שפארן הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו כהכנס בנו לעול התורה והמצות	נתנדב ע"י ידינו מוה"ר ר' יהוקאל דוד שווארץ הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול מוב	נתנדב ע"י ידינו מוה"ר ר' אלימלך שארף הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת בתו למול מוב	נתנדב ע"י ידינו מוה"ר ר' יצחק בר"ש ווייס הי"ו לרגל השמחה השרויה במעונו בהולדת הנכד למול מוב
--	---	---	--